

*Бекматова Жыпара Тулебаевна,
Кыргыз билим берүү академиясы,
аспирант,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары*

**КЫРГЫЗСТАНДАГЫ МАТЕМАТИКА БАГЫТЫНДА КЕСИПТИК БИЛИМ
БЕРҮҮДӨ АНГЛИС ТИЛИН ОКУТУУНУН РОЛУ**

*Бекматова Жыпара Тулебаевна,
аспирант,
Кыргызская академия образования,
Кыргызская Республика, город Бишкек*

**РОЛЬ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ
ОБРАЗОВАНИИ ПО МАТЕМАТИКЕ В КЫРГЫЗСТАНЕ**

*Bekmatova Zhypara Tulebaevna,
Postgraduate student,
Academy education of Kyrgyzstan,
Kyrgyz Republic, Bishkek city*

**THE ROLE OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING IN MATHEMATICAL PROFES-
SIONAL EDUCATION IN KYRGYZSTAN**

Аннотация: Макалада Кыргызстандагы математикалык жогорку кесиптик билим берүүдө англис тилинин ролу каралган. Англис тилин окутуу дүйнөлүк кесиптик билим берүүнүн алкагында караганда бир катар маанилүү коомдук-социалдык кызыкчылыктар менен кароо зарылдыгы даана көрүнөт. Мында маселенин актуалдуулугу математикалык кесиптик билим берүүнүн стандарттарына милдеттүү окутууга кирген англис тилинин ролу шарттарга байланыштуу аныкталып, азыркы математика боюнча кесипке тиешелүү коомдун талаптары эске алынат. Анткени, башка жогорку кесиптердей эле математикалык багытта адистерди даярдоо биринчи өлкөнүн коомдук-социалдык кызыкчылыгын эске алуу менен ошол кесипке болгон муктаждыкты канааттандыруу багытында максаттуу иштерди аткаруу менен эл аралык конкуренцияда өз ордун тапкан адистерди даярдоо зарылдыгы англис тилин окутууга байланышкан бир катар проблемаларды козгоп келет. Алардын башында далай мезгилден бери окутулуп келе жаткан англис тилинин ролу кандай болушу

керектигин талдоого алынат да, аны окутуунун мазмунун жарандын кесипкөйлүгү менен байланыштырылып, рыноктук мамилени жөнгө салууда конкуренцияга туруштук берүүчү жагдайларды чегинде макалада талдоого алынат. Математикалык кесиптик билим берүүдө англис тилин окутуунун ролу азыркы социалдык кырдаалдан келип чыккан өзөктүү проблемаларга байланыштырылып анализге алынып, англис тили боюнча кесиптик байланыш кебин түзүү, анын адистик чөйрөдө колдонуу ишмердүүлүгүн тереңдетүүчү, объективдүү жагдайларда кептик-коммуникативдик компетенцияларын таанып-билүү шартында аткарылган жумуштарды баалоо маселеси чагылдырылат. Проблема Кыргызстандагы реалдуу турмуштук чындыктын мисалында каралып, англис тилин үйрөнүүгө карата коюлган кесиптик муктаждыктар, коомдук-социалдык абал менен бирге чечмеленет. Математикалык жогорку кесиптик билим берүүдө англис тилин окутуунун ролу, адис ээ болуучу компетенцияларга негизделүү менен аныкталат.

Аннотация: В статье обсуждается роль английского языка в высшем математическом образовании в Кыргызстане. Необходимость решения проблемы преподавания английского языка в контексте глобального профессионального образования ясно видна в ряде важных социальных интересов. При этом актуальность проблемы определяется условиями роли английского языка, который входит в стандарты обязательного математического образования, и учитывает требования современного общества в области математики. При этом актуальность проблемы определяется условиями роли английского языка, который входит в стандарты обязательного математического образования, и учитывает требования современного общества в области математики. Это связано с тем, что подготовка специалистов по математике, а также другим профессиям поднимает ряд вопросов, связанных с обучением английскому языку с учетом социально-экономических интересов первой страны. Они начинают с анализа роли английского языка, которому давно учат. В статье анализируется содержание его подготовки применительно к профессионализму гражданина и в рамках конкурентных факторов регулирования рыночных отношений. Роль обучения английскому языку в профессиональном образовании анализируется в связи с ключевыми проблемами, вытекающими из текущей социальной ситуации, проблемой создания профессионального общения на английском языке, углубления его использования в профессиональной среде, оценки проделанной работы в контексте знания речи и коммуникативные компетенции. Проблема рассматривается на примере реальной жизни в Кыргызстане, наряду с профессиональными потребностями в изучении английского языка, а также социальной ситуацией. Роль обучения английскому языку в высшем математическом образовании определяется на основе компетенций, приобретенных специалистом.

Annotation: The article discusses the role of the English language in higher education in mathematics in Kyrgyzstan. The need to address

the problem of teaching English in the context of global vocational education is clearly visible in a number of important social interests. At the same time, the relevance of the problem is determined by the conditions of the role of the English language, which is included in the standards of compulsory mathematics education, and takes into account the requirements of modern society in the field of mathematics. At the same time, the relevance of the problem is determined by the conditions of the role of the English language, which is included in the standards of compulsory mathematics education, and takes into account the requirements of modern society in the field of mathematics. This is due to the fact that the training of specialists in mathematics, as well as other higher professions, raises a number of issues related to teaching English, taking into account the socio-economic interests of the first country. They begin by analyzing the role of the English language, which has been taught for a long time. The article analyzes the content of its preparation in relation to the professionalism of a citizen and within the framework of competitive factors in the regulation of market relations. The role of teaching English in vocational education is analyzed in connection with the key problems arising from the current social situation, the problem of creating professional communication in English, deepening its use in a professional environment, evaluating the work done in the context of knowledge of speech and communicative competencies. The problem is considered on the example of real life in Kyrgyzstan, along with the professional needs for learning English, as well as the social situation. The role of teaching English in higher mathematics education is determined on the basis of the competencies acquired by a specialist.

Түйүндүү сөздөр: математика багытында кесиптик билим берүү, математикалык терминдер, математикалык түшүнүктөр, математиканын тилин үйрөтүү, англис тилин окутуу, англис тилинин ролу, педагогика, компетенция, мамлекеттик стандарт ж.б.

Ключевые слова: профессиональное образование по математике, математические термины, математические понятия,

обучение языку математики, обучение английскому языку, роль английского языка, педагогика, компетенция, государственный стандарт и т.д.

Key words: *professional education in the field of mathematics, mathematical terms, mathematical concepts, teaching the language of mathematics, teaching English, the role of the English language, pedagogy, competence, state standard, etc.*

Киришүү. Кыргызстанда жогорку математикалык кесиптик билим берүүдө англис тилин окутуунун мазмуну жаңы окуу стандарттарынын талабына ылайык өзгөрүүдө. Дүйнөлүк билим берүүдө англис тилинин ролунун жогорулашы, ага карата социалдык керектөөнүн күч алышы күн өткөн сайын жаңы мазмунга ээ болуп, аны окуу процессинде камтуу аракети бир катар актуалдуу проблемаларды түзүп жатат. Ал математиктерге англис тилин окутууда өлкө жарандарынын бул тилди өздөштүрүүгө болгон ички кызыкчылыктарын эсепке алуу менен тилдик жана кептик компетенцияларды калыптандыруу жолдорун издөө маселесин коюу менен төмөнкүдөй проблемаларды изилдөө зарылдыгын жаратат:

1) Математика тармагын мыйзамдуу көзөмөлдөгөн окуу стандарттарында, инсандын математикага болгон кызыкчылыктарын англис тилинде окутуу.

2) Азыр социалдык чөйрөдө, жалпы коомчулук интернет менен байланышкан түрдүү программалардын англис тили аркылуу дүйнө жүзүнө тарашы англис тилинин кадырын гана жогорулатпастан, аны маалыматтык технология катары кыймылга келтирген математикалык билимдин өзөгү катары башка илимий-теориялык булактар менен бирге Кыргызстандык жаштарга үйрөтүүдөгү ролун окуу программаларындагы окуу материалдарына анализ берүү аркылуу аныктоо;

Англис тилинин ролун Мамлекеттик билим берүү стандарты негизги жана предметтик компетентүүлүктүн чегинде караган [1.152 б] болсо, алар окуу материалдарында канчалык камтылгандыгына баа берүү.

Макаланын максаты: Бул маселени изилдөө үчүн төмөнкүдөй максат коюлду. Ал Кыргызстандын бардык чөйрөсүндө англис тилинин ролу жогорулап баратканын көрсөтүү менен бирге, аны математикалык адистер талап кылган деңгээлде окутууну канчалык сапаттуу аткарып жатканын изилдөө.

Макаланын милдети: Мындай иштердин реалдуу шартта абалы кандай экенин билүү кызыкчылыгы төмөнкүдөй милдеттерди аткаруу зарылдыгын көрсөтөт: 1) Кыргыз Республикасында кабыл алынган окуу стандарттарында англис тилинин ролу кандай мазмунда аныкталганына талдоо жүргүзүү; 2) Анда берилген жоболор жогорку окуу жайлардын окуу программаларында, окуу материалдарында канчалык орун алганынын аныктоо; 3) Болочок математик мугалимдер үчүн англис тилин окутуунун ролу кандай белгиленип жана аны ишке ашыруу кандай ык-усулдар аркылуу анализ берүү жана жалпылап жыйынтыктоо.

Колдонулган методдор: Бул макалада биз иликтей турган негизги маселе болочок математик мугалимдердин кесиптик билимге ээ болушунда англис тилинин ролун аныктоо болгондуктан, алган билимин социалдык чөйрөдө колдонууда кандай компетенттүү иштиктүү натыйжаларды көрсөтө алганын талдоо, андан алынган маалыматтарды салыштыруу, аны жалпы педагогикалык маселелер менен жыйынтыктап билүү кызыкчылыгын изилдөө методдору катары алынды.

Изилдөөнүн мазмуну. Макалада негизинен математика адистигиндеги студенттердин жогорку кесиптик билим алуусунда англис тилинин ролу канчалык экенине басым коюлуп жаткандыктан, аны биринчи кезекте жарандардын социалдык-турмуштук кызыкчылыктары менен байланыштырып, б. а. интернет булактарына аралашуу, түрдүү социалдык желелердеги топторго кошулуу, ал тургай мамлекеттен тышкары турган жерден “дос” табуу өлкө жарандары үчүн көнүмүшкө айланып баратканынан тартып, ал жарандардын математикалык түшүнүктөр жана терминдерди өздөштүрүүдө, андай жашоо-турмушка көнүшү кадыресе көрүнүш

болуп баратканы менен алар маалыматтык технологияны толук жабдып турган англис тилиндеги математикалык түшүнүктөрдү үйрөнүү зарылдыгын сезе баштаган кырдаалга таандык жумуштарга байкоо жүргүзүү аркылуу автордук иликтөөлөр башталды. Ал тилдик, кептик-коммуникативдик компетенттүүлүктү аныктоо критерийлери менен улантылып, жогорку кесиптик билим берүүдө кандай кырдаалдар менен окуу процессине байланыштырылса сапаттуу чечиле тургандыгы байкоо жүргүзүү иштери менен аныкталып, ал окутулуп жаткан окуу материалдарынын мазмунунда кайсы багыттар боюнча жайгашса маселе туура болушу мүмкүн экенине карата жеке байкоолордун жыйынтыгы айтылды. Анткени жалпы эле Кыргызстандык жаштар арасында англис тилинде берилген колдонмо математиканын программаларына болгон андай кызыгуу убакыттын өтүшү менен күч алып, англис тилиндеги айрым математикалык терминдер кыргыз улуттук лексикасында кадимки төл сөздөр менен тең тайлаша колдонула баштаганы айрым учурда эл аралык термин катары кабылдоо жагын көрсөтсө, кээ бирлерин которуу маселесин да көтөрүүдө. Муну реалдуу турмуштун өзүндө маалыматтык технологияда колдонулган англис тилиндеги математикалык терминдерди түшүнүү жана жеке ишмердүүлүгүндө өз алдынча колдонуу көндүмдөрү бул багытта кесиптик билим алган адистерге гана мүнөздүү болбостон, компьютер, телефон жана башка аудио-видео аппараттарын пайдаланып жаткан коомдук чөйрөгө да таандык болуп эсептелген жактарын англис тилин окутуу шартында чечсе боло турганын айтпай кетүүгө болбойт.

Өзгөчө жалпы жер жүзүнө таанымал уюлдук телефондордун жаңы муундарынын колдонууга берилиши, алардын өркүндөтүлгөн тейлөө кызматын жарандарга сунуштоосу, компьютердик тейлөө программалардын тездик менен аракетке келген версияларынын түрдүү кесиптеги адамдарды адистик деңгээлин текшерүүчү критерийге айлануусу математикалык түшүнүктөр менен терминдерди англис тилинде өздөштүрүү керектигин жарандык коомго социал-

дык муктаждыктын бири катары айтпай туруп эле түшүндүрдү. Анткени азыр Кыргызстандын саясий-экономикалык багыты түздөн-түз санариптешүүгө өтүү керектигин ачыктаган соң, өлкөдө кайсы кесиптин ээси болбосун, кандай жумуш жасабасын, кимдер менен кызматташып эмне иш кылбасын маалыматтык технологияга көз каранды болуп чыга келди. Мунун өзү жарандардын кесиптик көндүмдөрүнө жаңы талаптарды кошуу менен тим болбостон, компьютердик программаларды сапаттуу пайдалана билүү үчүн англис тилин кесипкөйлүк деңгээлде колдонуу ишмердүүлүгү аныктаган чен-өлчөмдөр менен өздөштүрүү керектигин даана көрсөттү. Ошондой эле компьютердин “тилин” үйрөнүү эки баскычта боло турганын да аныктады. Ырас, анын биринчиси жалпы жарандык коомдун керектөөсүнүн деңгээлинде экени билинсе, экинчиси аны сапаттуу тейлей турган адистик даражада экени баарыга түшүнүктүү болду. Ачыгын айтканда муну турмуштук керектөө ачыктаса, жашоо процесси аны тездик менен турмуш-тиричиликке аралаштырып, пендечиликтин кызыкчылыктарына тикелей байланышы бар маселелердин фонунда бөлөк критерийлерге айкалыштырып чогуу карала турган [2,7-94б] проблема катары негиздеди.

Ал коомдук турмушта маанилүү болгон техникалык каражат болуп көрүнсө да, жеке инсандын социалдык керектөөсүнөн тартып, мамлекеттик расмий иштерди уюштуруучу жана жүргүзүүчү каражат экендиги ачыктала баштаган сайын компьютердик технологиянын тилин туура колдонуучу абалдан карап, ага тиешелүү математикалык терминдер менен түшүнүктөрдү англис тилинде билүү аталган кесиптин ээлери үчүн зарылдык катары баасын алды. Эми аны калктын турмуш-тиричилигине кеңири аралашкан социалдык керектөөнүн мазмунунда карасак, интернеттик байланышты этикалык жана эстетикалык маданияттуулуктун чегинде колдонуу, тигил же бул тилде оюн чагылдырууда тилдик каражаттарды интенсивдүү пайдалануу үчүн математикалык түшүнүктөр менен терминдердин маанисин так айырмалап, интернетти турмушта колдонуу-

нун жогорку сапатына жетишүү маселеси турат. Андыктан өлкөгө келип кирген технологиялык цивилизациянын мазмунун туура түшүнүп, талап кылган деңгээлде пайдалануу үчүн ага тиешелүү системасын, техникалык жактан жабдылышын, ар түрдүү шартка ылайыкташкан өзгөчөлүгүн, тез ылдамдыкта жумуш аткарууга болгон жөндөмдүүлүгүн, радио жана теле компанияларды, жеке ишкана-уюмдарды, ошондой эл аралык байланыштарды жеткиликтүү камсыздоо проблемасы да дал ушул компьютердик технологияга жүктөлүп жаткандыктан, аны “өз тилинде” үйрөнүү математика багыттарында англис тилинин ролун жогорулатат.

Ал математикалык терминдер менен түшүнүктөрдү таанып-билүү же эсеп чыгаруу жумуштары аркылуу чечиле койбойт. Биринчи кезекте системанын табиятын терең түшүнүүгө (1), анын коомдук муктаждыкка карата өзгөчөлүгүн аныктоого (2), кайда жана кантип керектелишин так билүүгө (3) зарыл болгон билимди англис тилинен алуу маанилүү экенин качан эл аралык мамилелердин түрдүү жактарын кыргыз коомчулугуна киргизе баштаганда даана байкадык. Аны математик адистер кандай түшүнсө, бул системаны мамлекет аралык кызматташууда колдоно баштаган өлкө жарандары дал ошондой эле баамдашты. Анткени ааламдашуу процессинин ушунчалык тездик менен алга умтулушу кайсы өлкөдө компьютердик технология боюнча ачылыштар болсо, аны бүткүл дүйнөгө жайылтуу иштеринин ыкчам жүрүшү ага тиешелүү аталыштарды жана ички мазмунун аныктоочу терминдерди жайылтуу маселесин да көтөрүүдө. Ал дүйнөлүк деңгээлде пикирлешүүнүн тили катары статуска ээ болгон англис тилинин бүткүл ааламга кеңири жайылышына жол ачты.

Бул тилдин эл аралык байланышта орду канчалык экенин XX кылымдын биринчи жарымында эле түшүнүп, орто жана жогорку окуу жайларында өзүнчө дисциплина катары окута баштаган болсо да, анын ар бир жарандын жашоо-турмушунда маанилүү экенин жакында эгемендүүлүк алгандан кийин даана сездир десек болот. Мурда

англис тилин үйрөнүү жана үйрөтүү жумуштары дээрлик орус тилинде болуп, ал эми кыргызча түшүнүктөрдү берүү иш чаралары орто мектеп менен чектелип калган болсо, улам жыл өткөн сайын кыргыз жаштарына англис тилин билүү чен-өлчөмдөрү ар бир кесиптин базасында жүрүш керектиги аныкталып, жергиликтүү улуттун өкүлдөрүнө түшүндүрүү алардын эне тили аркылуу англис тилин өздөштүрүү талабын коюп отурат. Ырас, мындай талапты аткаруу бир мезгилде орусча кесиптик билим алган англис тили мугалимдерине кыйынчылык түзгөнү менен азыркы учурдун **инсанга багыттап окутууну окуу жайга милдеттендирген парадигмасы** математикалык кесиптик билим берүүдө англис тилинин ролун көтөрүп, аны жергиликтүү жарандардын керектөөсүн толук канааттандыруу максатында кыргыз тилинде жүргүзүү маселесин да козгоп койду. Себеби азыркы учурда мамлекеттин билим берүү саясатын толук ичине алган кредиттик технология жарандардын сапаттуу билим алышы үчүн кам көрүү жагын окуу жайга милдеттендирип отурат. Мындай талапты аткаруу акырындап аккредитация аркылуу жөнгө салына тургандыгын эске алсак, математикалык кесиптик билим берүүнүн жергиликтүү калктын эл аралык байланышты өркүндөтүп, дүйнөлүк илимий-теориялык табылгалардын мазмунун математика боюнча билим берген улуттук окуу процессинде пайдаланууга алдын-ала киришүү менен мамиле кылуу жергиликтүү окуу жайлардын мугалимдеринин вазыйпасы катары милдеттендирет.

Проблема сапаттуу билимдин негизинде экономиканын өсүшүн уюштуруу, коомдук түзүлүштүн демократиялык багытта өнүгүшүнө жетишүү, анда кайсы кесиптин болбосун адамдардын мобилдүүлүгүн камсыздоо, массалык маалымат каражаттарынын туура жана максаттуу пайдалануусун чечүү [3, 14-44б], англис тили боюнча адистик түшүнүктөрүн кеңейтип, ал тилде иштелип чыккан жаңы математикалык терминдер менен түшүнүктөрдү колдоно билүүсүн көндүм катары үйрөтүү жагы окутуу процесине жүктөлүүдө. Анын

ченемдик белгилери жарандын жергиликтүү кызыкчылыктарынан тартып, миграциялык агымдын өсүшү менен дүйнөлүк масштабда аяктаган коомдук-турмуштук жашоо-тиричиликтин мазмунунда даана ачыла турган көрүнүштөр – бакубат жашоого умтулуу, өзүнө жетиштүү тиричиликти камсыздоо, өнүккөн өлкөлөр аркылуу аныкталган инфраструктурага ээ болуу сыяктуу пендечиликтин маселесин ыңгайлуу шартта түзүү үчүн англис тилин билүү математикалык багытта окуган студенттердин да кызыкчылыгын арттырып барат. Алган билиминин натыйжасын бардык жерде көрүү талабы алган маалыматтарынын кеңейиши менен өлчөнбөстөн, колдонуу чөйрөсү аныктаган билимге сөзсүз ээ болушу керектигине көз каранды болгондуктан, коомдук шартта социалдык-экономикалык маселелерин чечүү – андан аркы жашоосун бардарчылыкка жеткирүү (а), жакшылыкка ишеним артуу (б), жер кыдырып жер шарынын булуң-бурчундагы кооздукка суктануу (в), жер көргөндөн позитивдүү эмоция алуу (г), келечек муундардын урматтоо сезимине татыктуу болуу (д), планетарлык масштабда аныкталган бакубат жашоонун үлгүсүн берген “акылдуу үйдө” жашап (е), баарын аралыктан башкаруучу технологиянын тилин өздөштүрүүнү (ё) эңсеген азыркы жаштардын математикалык билимин жогорулатуу максатын ишке ашырууда англис тилинин ролу жогору экендиги талашсыз. Ал эми аны ошол деңгээлде үйрөнүү жана үйрөтүү үчүн буга чейин математикалык кесиптик билим берүүдө окутулуп келе жаткан англис тилин окутууга мазмундук да, формалык да жаңылануу киргизүү, аны окутууда кырдаалдын ролун таануу зарылдыгы турат.

Проблеманы кырдаал менен байланыштырып кароо студенттер кийин окууну аяктагандан кийин кандай жумуштарды аткарып, кайда барып иштөөсүн толук аныктап берет. Ошол себептен математикалык багыттагы кесиптик билим берүүдө англис тилинин ролун анын дүйнөлүк деңгээлде баалоочу түшүнүктөр менен эмес, ал студент билим алып жаткан шарттан кароо керектигин туюндурат. Аны туура

түшүнүп алуу менен окутуу проблемасына мамиле кылуу кыргыз жаштарынын математика предмети боюнча сабактын мазмунун жеткиликтүү уюштуруу маселесине гана ыңгайлуу жагдай түзбөстөн, кыргыз элинде колдонулуп жүргөн математикалык илимди теориялык жактан терминдер менен камсыздоого, улуттук тилде атоо түшүнүктөрүн кеңейтүүгө да жакшы салымын кошот. Антпесе учурда математикалык кесиптин ээлери негизги илимий-теориялык түшүнүктөрдү орус тилинен гана алып, кээ бир жагдайда ал түшүнүктөр башка өлкөлөрдөн келген терминдерге дал келбей, айрым терминдик атоолорду эл аралык мазмундагы аталышы менен берүү зарылдыгын адистерге сездирип барат. Азыр өлкөдө болуп жаткан мындай мүчүлүштүктөрдү жоюу, түшүнүктү эл аралык мазмунда атоо, өзгөчө башка өлкөлөрдөн келген терминдик жаңыланууларды жалпы дүйнөлүк аталыштагы табиятына жакындаштыруу маселеси кыргыз студенттерине аталган илимди үйрөтүүдө кандай түшүнүк болбосун түз эле англисчесин өздөштүрүп алуу керектигин ачыктайт. Учурда өлкөнүн бардык жеринде кыргыз лексикасында кездеше бербеген түшүнүктөрдү орус тилинен даяр түрүндө алуу же аны калькалап которуу менен окуу программасына киргизүү жогору чекке жетти. Эгер мындан ары да мындай иштерди уланта бере турган болсок, кыргыз тилинин илимий түшүнүктөрдү атоо мүмкүнчүлүгүнөн ажырап калышы мүмкүн. Ошондуктан башка тармактардай эле математика багытында кесиптик билим берүүдө адистикке болгон коомдук талаптарды сапаттуу жана толук жеткиликтүү формада берүү аракетин көрүп, ошондой эле аталган кесип боюнча окутуунун мазмундук касиетин [4, 40-6] эл аралык деңгээлде өздөштүрүүгө мүмкүнчүлүк түзүү максатында англис тилине артыкчылык берүү зарылдыгы турат. Математикалык багытта кесиптик билим берүүдө англис тилинин ролун жогорулатуу менен биз бир катар артыкчылыкка ээ болоорубуз анык. Аны төмөнкүдөй жагдайлар менен түшүндүрүүгө болот: 1) Азыр математика боюнча айрым эл аралык терминдерди таануу жана түшүнүү деңгээли кыйла төмөн болгон

адистердин тилдик жана кептик компетенцияларын калыптандырууга ыңгайлуу шарттарды түзүүгө жетишип, бизде окуган жаштарга өнүккөн өлкөлөргө барып, кесиптик көндүмдөрүн арттырууга жол ачабыз; 2) Тездик менен өнүгүп жаткан илимий-экономикалык процесстерди буга чейин орус тили аркылуу таанып, негизги түшүнүктөрдү ошол тилден алып келген болсок, башка кесиптердей эле математика боюнча адистерди даярдоодо англис тилинин ролун жогорулатсак, кыргыз жаштарынын так илимдерге карата кызыгуусун ойготуп, кээ бир жаңычыл аракеттерин табылга катары дүйнө элдерине жарыялоого мүмкүнчүлүк түзүлүп, аны менен бирге англис тилде жарыкка чыккан маалыматтарды түп нускадан окууга ыңгайлуу шарттарды жаратабыз; 3) Дүйнөлүк тил катары англис тилин билүү биздин жаштардын лингвистикалык артыкчылыктарга ээ болушун гана көрсөтпөстөн, бөлөк элдерде жасалган илимий ачылыштарды, жаңы технологиялык табылгаларды өздөштүрүүгө кенен жол ачылып, илим тармагында кездешкен жаңы муундун өкүлдөрү менен кызматташууга да ал өз салымын кошот.

Англис тилинин кесиптик билим берүүдөгү ролун жогорулатуу менен эл аралык конкуреницяга туруштук берүүчү инструменталдык компетенцияларды сапаттуу калыптандыра алабыз, б.а. азыр мамлекеттик чегараларды бир гана тил кыйналбай “кесип өтөөрүн” эске алсак, башка өлкөлөр менен кызматташып иштөөдө ийгиликке жетүүнүн жолун так жана даана көрсөтүп турган англис тилинин кыргыз билим берүү коомчулугундагы ролун жогорулатуу аркылуу башкалардай эле математика багытында адистин билимин өркүндөтүүгө болот. Анткени, айрыкча англис тилин терең өздөштүргөн элдер көптөгөн ийгиликтерге жетишип, социалдык-экономикалык маселелерде өздөрүн көрсөтө алганы [5, 28-б] кесиптик билим берүүдө анын ролу чоң экенин туюндура алат. Ага ылайык биз өзүбүздүн жаштарга математикалык багыт-

тарда сапаттуу билим берүү үчүн эл аралык тажрыйбага ээ болгон кесиптик билим берүү парадигмаларын колдонуу менен өлкөдөгү адистештирүүнүн көйгөйлөрүн чечишибиз керек болуп турат.

Жыйынтык. 1) Болочок математикалык адистерди даярдоодо англис тилинин ролун социалдык мүмкүнчүлүгүн таанып, андан алынган айрым жыйынтыктарды Кыргызстандык жаштарга англис тилин окутууда тематикалык-социалдык кырдаалды коммуникативдик шартта окуу материалы катары үйрөтүү студенттердин кесиптик билим алуусуна өбөлгө түзүүчү тилдик, кептик-коммуникативдик компетенциялар ыңгайлуу шарттарды жаратат; 2) Математикалык багытта болочок мугалимдерге жогорку кесиптик билим берүүдө англис тилинин прикладдык ролун көтөрүү менен санариптешкен технологияда жана ага негизделген экономикада илимий-техникалык жаңылануу болушун шарттап, илимдин кескин өсүшүнө таянган математикалык билимдерди кыргыз жаштарына сунуштай алабыз.

Адабияттар:

1. Токтомамбетова Ж.С., Тагаева Д.А., Математика сабагында компетенттүүлүккө багытталган тапшырмаларды түзүүнүн айрым жолдору. [Текст] /Токтомамбетова Ж.С., Тагаева Д.А.,// Кыргыз билим берүү академиясынын кабарлары. Бишкек, 2020.- №2(51).-152-б
2. Ананьев Б.Г. Психологическая структура личности и ее становление в процессе индивидуального развития человека. // Психология личности. Т. 2. Хрестоматия. - Самара: Изд. Дом "Бахрах", 1999, 7 – 94-беттер.
3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. // Высшее образование сегодня. – 2003. - № 5. 34 -44-беттер.
4. Бекбоев И. Инсанга багыттап окутуунун технологиясынын теориялык жана практикалык маселелери 2-баскыч/ - Б.: Педагогика века, 2004, 40-б.
5. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Продвинутый курс. М: АСТ; Астрель, 2008, 28-бет.

Рецензиялаган:

Асипова Н.А.

педагогика илимдеринин доктору, профессор